

Bluegrass banjo - krok za krokom.

Melodická linka.

1. Niečo o improvizácii

Dost' často sa stretávam s otázkou „Ako sa naučím improvizovať“, alebo naopak s ponukou „Naučím vás improvizovať“. Na prvú otázku sa dá odpovedať v podstate jednoducho „Tak, že do seba vstrebáte čo najviac materiálu“. A na druhú v zmysle slova „naučím“, že je to blud lebo sa to nedá naučiť tak ako nejaká technika. Dá sa naučiť mnohé čo s tým súvisí a vďaka čomu budete vedieť improvizovať, ale samotná improvizácia nie.

Treba si totiž v prvom rade povedať čo je vlastne improvizácia? Na čo sa ale na druhej strane nedá odpovedať jednou vetou. Improvizácia totiž v sebe obsahuje veľa vecí. V zásade to je vedieť okamžite reagovať pri hre, vedieť tvoriť tak povediac v priamom prenose, hrať a používať cielene techniku aj do skladieb ktoré nepoznáte a nemáte naučené. A tie čo máte naučené, počas hry dokázať meniť. takpovediac v priamom prenose A na to sa dá potom jednoducho odpovedať slovom „reč“, alebo „vedieť rozprávať“.

Existuje teda prirovnanie k improvizácii, niečo čo k nej má strašne blízko, v podstate ňou aj je a pritom nám to je veľmi blízke. Je to reč. Tak ako nedokážete improvizovať vo vašich začiatkoch, ako sa už ako tak viete orientovať po nejakom roku či dvoch hraniach a ako vám to ide po desiatich rokoch hrania je to to samé ako vyjadrovacia schopnosť 5 ročného 15 ročného či 30 ročného človeka. Vezmite si 10 ročné dieťa a skúste sa s ním rozprávať o teórii strún a kvantovej fyzike. Asi to nepôjde. Na danú tému mu jednoducho chýbajú informácie a slovná zásoba. Ale počkajte kým doštuduje a kto vie? A u improvizácie je to rovnaké. Vaša hra nie je nič iné ako reč ku ktorej potrebujete istú slovnú zásobu a skúsenosti aby ste sa v téme vedeli orientovať a reagovať fundovane k veci.

Keď ste začínali vedeli ste tri akordy, tri roly a keď ste mali niečo zahrať tak ste to dokázali jedine s tým. Neskôr ste sa naučili jednoduchý sklz G2-G4. Samého o sebe ste ho vedeli zahrať, ale už nie vo vašej voľnej hre. Keď ste sa neskôr naučili aj break so striedavým rolom v ktorom ten sklz bol, už ste vedeli viac. Ale stále ste ten break používali skôr náhodne ak ste ho vôbec vedeli vložiť do vašej hry. Až neskôr keď ste sa naučili niekoľko skladieb kde ten break bol použitý, ste pochopili súvislosti a už ste ten break vedeli použiť správne a cielene aj vo vašej hre. Tak ako vaša reč sa vyvíja vekom a skúsenosťami, tak isto aj vaša improvizácia sa vyvíja časom a skúsenosťami.

Na to aby ste vedeli improvizovať sa musíte naučiť mnohé. A začnete práve tým rolom a sklzom G2-G4. Improvizácia je mozaika zložená z nespočetného množstva kamienok ktoré postupne skladáte. Doslova puzzle kde pre ten každý kúsok musíte najskôr pozrieť ako vypadá a potom hľadať to správne miesto kam ho vložiť. Sú to znalosti jednotlivých techník, znalosti z hudobnej teórie, stupnice, harmónie, a rozhodne melodická linka o ktorej bude neskôr reč. Pokiaľ neviete čo to je, ako ju viesť a zakomponovať do rol nemáte šancu vedieť dobre improvizovať. Rovnako ako čokoľvek iné z hry. Budete improvizovať možno ak tak z „nabiflovaných“ breakov. A to je málo. Takže preto tvrdím, že sa nedá naučiť improvizovať, alebo ak áno, tak jedine rovnako ako sa naučiť rozprávať. Dajú sa naučiť tie jednotlivé kamienky mozaiky, ale to skladanie už je na vás. Možno s pár pomôckami a vysvetlivkami. Ide totiž aj o to, že si tvoríte vlastný a pre vás jedinečný rukopis. Tak ako neexistujú dvaja ľudia čo majú rovnaké písmo, neexistujú ani dvaja muzikanti čo rovnako improvizujú

Je to všetko možno hra o slovíčkach, ale ani ja ani nik iný vás improvizovať skutočne nenaučí. Dokážem vás naučiť ako správne hrať sklz, príklep, odtrh, ako viesť melodickú linku, ako hrať doprovod a kedy je lepšie niečo zahrať tak alebo tak, alebo kde sa hodí zahrať ten, alebo tamten break. To všetko sú ale iba tie kamienky. Už čo s nimi spravíte je čisto na vás.

V nasledujúcich lekciách vás preto rozhodne nebudem učiť ako improvizovať. Ale pokúsím sa vám vysvetliť ako viesť melódiu, ako pri tom používať roly či techniku. Budem sa

Bluegrass banjo - krok za krokom.

Melodická linka.

snažiť vám vysvetliť tie základné kamene mozaiky z ktorej je poskladaná improvizácia. Rozprávať sa už budete musieť ale naučiť sami.

Bluegrass banjo - krok za krokom. Melodická linka.

2. Čo je to melodická linka

Do teraz bol pre vás ako základ hry na banjo rol. Pravdou ale je, že základom trojprstej techniky je síce rol, ale v spojení s hrou melodických tónov, resp. vedením melódie v roloch, ktorá je prioritou. Ak by ste skladbu hrali iba na roloch, mohla by to byť akákoľvek skladba na ktorú sedia akordy a všetky skladby by zneli rovnako. Predstavte si, že hráte akordy G,D,G,C,G,D,G,D dokola.

Musical notation for a bluegrass banjo roll with a melodic line. The notation is in 2/4 time and consists of two rows of staves. The first row contains measures 1 through 6, and the second row contains measures 7 through 9. Chords G, D, G, C, G are indicated above the staves. Fingerings are shown with numbers 1-4. The roll pattern is 0-2-4 in the first measure of each bar.

Viete aká to bola skladba ? Mohla by to byť akákoľvek ktorá má tieto akordy. A nepomohli by ani ozdoby.

Musical notation for a bluegrass banjo roll with a melodic line, identical to the previous one. The notation is in 2/4 time and consists of two rows of staves. The first row contains measures 1 through 6, and the second row contains measures 7 through 9. Chords G, D, G, C, G are indicated above the staves. Fingerings are shown with numbers 1-4. The roll pattern is 0-2-4 in the first measure of each bar.

Každá pieseň sa stáva piesňou až potom čo v nej zaznie spev, resp. nejaká melódia. A to platí samozrejme aj pre trojprstovú Scruggsovu techniku. Až keď do tých rolov vložíte nejakú melódiu, alebo melodické tóny, začne to mať celé hlavu a päťu.

Musical notation for a bluegrass banjo roll with a melodic line. The notation is in 2/4 time and consists of two rows of staves. The first row contains measures 1 through 6, and the second row contains measures 7 through 9. Chords G, D, G, C, G are indicated above the staves. Fingerings are shown with numbers 1-4. The roll pattern is 0-2-4 in the first measure of each bar.

Bluegrass banjo - krok za krokom. Melodická linka.

Takže melodická linka je vlastne sled melodických tónov dávajúcich melódiu danej skladby. A vedenie tejto melodickéj linky v roloch, umiestnenie melodických tónov do rolov je základným kameňom hry na banjo a teda aj improvizácie.

A ako melodická linka ovplyvní rol ? To závisí od skladby a samotných melodických tónov. Vy hráte vlastne v roloch rozložené akordy a ak sú melodické tóny v danom akorde súčasťou akordu a navyše sedia na danej pozícii v rámci použitého rolu tak rol meniť netreba. Napríklad v D-dur striedavom role kde melodické tóny sú na G2 a D4 a zhodou okolností na rovnakom mieste aj v role na akorde D-dur. Rol sa nezmení.

pôvodný rol	
melódia	
rol s melódiou	

V takte číslo 4 je ale jeden melodický tón na D4 pričom v role sa na danej pozícii hrá D0. Jednoduchou zámenou za D4 bez zmeny rolu sa do neho vloží melodický tón.

pôvodný rol	
melódia	
rol s melódiou	

Bluegrass banjo - krok za krokom. Melodická linka.

Rol sa ale vložení melodického tónu môže aj zmeniť. A ako sa zmení to závisí od melódie. Môžu sa zmeniť struny na ktorých sa hrá, ale aj poradie a tvar rolu a z rolu sa stáva jeho variácia. Všimnite si ako sa zmenili jednotlivé roly v spodnom riadku zo svojho základného tvaru v prvom riadku po vložení melodických tónov v strednom riadku. Niektoré viac iné menej.

The image displays three musical staves illustrating the relationship between a basic roll, a melody, and a roll with a melody. The first staff, labeled "pôvodný rol", shows a sequence of chords G, D, G, C with corresponding fingerings. The second staff, labeled "melódia", shows a melodic line with fingerings. The third staff, labeled "rol s melódiou", shows the original roll with red circles highlighting the changes in fingering and string placement to accommodate the melody.

Vidíte, že rol sa tu v praktickej hre hrá málokedy v jeho základnej podobe a preto boli tak potrebné cvičenia ktoré ste absolvovali na začiatku, kde ste si skúšali rôzne variácie rolov, hru prstov na rôznych strunách aby sa vaša pravá ruka stala univerzálnou.

Melodická linka pri tom nie je iba v spievaných skladbách, ale aj v inštrumentáلكach. Mnohé inštrumentálne skladby vznikli totiž zo spievanej verzie. Napríklad Sally Ann, Cripple Creek, Old Joe Clark, Fireball Mail a podobne. Práve tá melódia robí skladbu skladbou a dáva jej charakter aj keď to je inštrumentálka. Ale nie je nutné kopírovať melódiu spievanej predlohy do detailov čoho dôkazom sú často práve inštrumentálne verzie. Vezmite si napríklad skladby Sally Ann, Flat Gap a aj iné ktoré vychádzajú zo spievanej verzie a ktoré hral napríklad Earl Scruggs pozmenené oproti spievanej verzii. Často stačí tú melódiu iba naznačovať s použitím kľúčových melodických tónov ale nejakú časť predĺžiť o takt a podobne.

Pri vedení melódie v podstate musíte pristupovať ako spevák. Tak ako sa spevák môže hrať s melódiou, meniť melódiu v detailoch viac či menej podľa svojej predstavy, môžete aj vy vo svojej hre meniť aj melodickú linku. Je to úplne rovnaké. Váš nástroj totiž nie je nič iné ako ďalší spevák, resp. naopak. Hlas či banjo je v hudbe to isté. Hudba je iba jedna, skladba je iba jedna, melódia je iba jedná. Je iba rozdielny prístup, alebo pohľad na skladbu a melódiu. Každopádne v rámci kapely a konkrétnej skladby by mal byť rovnaký.

Naučiť sa pochopiť a vycítiť melódiu a samozrejme ju vedieť aj zakomponovať do svojej hry je mimoriadne dôležitá vec. Stretával som sa s banjistami ktorý pri improvizácii svoju hru vlastne skladali z naučených cvičení a breakov. Hrali tak akúsi univerzálnu spleť breakov ktorá sa dala použiť na akúkoľvek skladbu pokiaľ sedeli akordy. Alebo vzývali všemohúcu „pentatoniku“ ako modlu improvizácie čo je samozrejme hlúposť. Skladba znela ako skladba pretože vždy zneli rovnaké postupy a obraty a strácalo sa z nich to podstatné čo ich od seba odlišovalo. To čo hrali nemalo charakteristickú melódiu a podobalo sa to vlastne na čokoľvek vrátane cvičenia z nejakej učebnice. A to je dosť podstatná chyba. Keď si vypočujete nahrávky veľmi rýchlo zistíte, že nič nie

Bluegrass banjo - krok za krokom.

Melodická linka.

je náhodné, že všetko je niečim podložené a skoro vždy to je nejaká melódia aj keď neznie presne do bodky ako v predlohe.

Opakujem stále dokola, že je dôležité k hre pristupovať vlastne rovnako ako spevák. Veď svojou hrou nerobíte nič iné ako v určitých miestach preberáte úlohu speváka. Spevák i vy rozprávate istý príbeh a preto je jasné že k rozprávaniu musíte pristupovať rovnako. Ak jeden prestane druhý pokračuje a ak jeden rozpráva, druhý ho maximálne ak tak dopĺňa. Pokiaľ sa takto budete pozerat' na svoju hru bude to dobré. A samozrejme pri tom platí to čo som už tiež povedal, že tam kde si spevák môže dovoliť zmeniť nejaký prvok či časť melódie tak to môžete rovnako spraviť aj vy. Tam kde spevák použije nejakú ozdobu, môžete to aj vy. Vždy platí ale že v jednoduchosti je krása a že to je hodne o vkuse a skúsenostiach.

Melódia sa inak vedie v sóle a inak v doprovode. Má svoje podstatné kľúčové tóny, ktoré ju charakterizujú a nepodstatné ktoré môžete napríklad posúvať, meniť alebo kľudne aj vypustiť.

Melódiu môžete viesť striktné, presne do detailov, alebo ju aj napríklad iba naznačovať a dopĺňať. Môžete ju zmeniť, harmonizovať, hrať sa s ňou. Kreativite a invencii sa medze nekladú. A mantinelom je iba vaša schopnosť, talent a vkus.